Cyan Magenta Yellow Black

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 110 (3110)

СУБОТА 14 червня 2003 року

ЖИТТЯ ТРИВАЄ. ТЬХУ, ТЬХУ, ЩОБ НЕ ЗУРОЧИТИ

Завтра українські медики відзначатимуть своє професійне свято. А разом з ними — і всі ми. Адже немає людини, котра хоча б раз у житті не зверталася до лікаря. Напередодні свята до лікарів звернулися і ми. Але з іншого приводу. У столиці сталася неординарна подія. В Інституті педіатрії, акушерства і гінекології Академії медичних наук України народилися дві дівчинки і один хлопчик. Трійня — до Трійці. Імен щасливих батьків ми... не називаємо. Чому? **Читайте на 2-й стор.**

Фото Богдана МАСЛЯНИКА.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТВОРЧИЙ ЗВІТ

Приїхали, порадували глядачів, а подяки не почули

Вас не чекали, а ви приперлися. Такий вислів з багатозначним змістовим відтінком побутує в нашому житті. Трапляється й інше. Про прибуття гостей знають, бо їх запросили, на них чекали. А коли ті прибули, зустріли холодно, або й зовсім не вийшли назустріч. Мало того, не попрощалися, не подякували. Навіть задля пристойності, елементарної ввічливості.

(Закінчення на 3-й стор.).

ОФІЦІЙНО

Атомну добудують

Учора, 13 червня, на Рівненщині перебували Президент України Леонід Кучма, Голова Верховної Ради Володимир Литвин. Вони відвідали Рівненський обласний госпіталь для інвалідів Великої Вітчизняної війни у селищі Клевань Рівненського району, де цього дня було відкрито відділення реабілітації інвалідів війни, оглянули щойно зведене ветеранське містечко, де в сорока одному комфортабельному котеджі проживатимуть і одночасно лікуватимуться сто ветеранів. Зустрілися з ветеранами Великої Вітчизняної війни, які лікуються в госпіталі.

Цього дня високоповажні гості побували в Кузнецовську — місті рівненських атомників, де відбулася нарада з питань добудови четвертого і другого енергоблоків на Рівненській і Хмельницькій атомних електростанціях, розвитку соціальної інфраструктури у тридцятикілометрових зонах навколо цих АЕС.

Олександра ЮРКОВА.

ЧИТАЙМО «ГОЛОС» РАЗОМ!

Галина ВЛАДИМИРСЬКА, директор Всесвітнього клубу одеситів:

— Газету шанують, їй симпатизують, переконана, більшість членів нашого клубу. Принаймні ті, для кого вона доступна. Адже члени клубу мешкають не лише в Одесі, інших містах України, а й у близькому та далекому зарубіжжі. Напевне, і там її дехто отримує, читає. А хто заходить до клубу, обов'язково погортає підшивку. Члени клубу — люди переважно ділові, тому їх цікавлять аналітичні матеріали з проблем економіки, фінансів, банківської діяльності. Та не менше — сторінка гумору «Курінь». І це зрозуміло, адже кожному із членів клубу почуття гумору неодмінно притаманне — це необхідна умова прийняття до нього. Недарма президентом нашої громадської організації є Михайло Жванецький. Хотілося б тільки, щоб «Курінь» регулярно з'являвся щосуботи. Та щоб у ньому частіше виступали автори з Одеси — визнаної столиці гумору й сатири. Адже, перефразовуючи відому пісню, можна з повним правом стверджувати: сміх нам будувати й жити допомагає.

ЗІ СВЯТОМ!

Понеділок — день легкий. Тому що вихідний

Завтра — велике свято явлення Духа Божого, або П'ятидесятниця. Його називають також днем Святої Трійці — триєдиного Бога: Бога Отця, Бога Сина і Святого Духа. Друга назва Трійці — «Зелені свята» —походить від того, що віруючі прикрашають будинки, церкви зеленню. Як вважали наші предки, це збереже від різних ворожих сил природи: русалок, мавок, лісовиків...

У всіх церквах завтра пройдуть святкові відправи, а понеділок, оскільки Трійця припадає на неділю, оголошено вихідним.

КАРТИННА ГАЛЕРЕЯ

Феодосій Гуменюк (нар. 1941 р.)

Трійця (1981 р.)

Полотно, олія.

Давній друг став заслуженим

Директор Хмельницької дирекції ВАТ «Укртелеком» Володимир Данілов — давній друг «Голосу». Для ветеранів зв'язку, пенсіонерів, своїх працівників «телекомівці» постійно передплачують нашу газету. І у другому півріччі півтисячі подолян завдяки старанням дирекції безплатно отримуватимуть наше видання.

Багато хто дякує директорові й за відмінну роботу, і за спонсорську допомогу. А днями до нього прийшло і державне визнання. Указом Президента Володимиру Данілову присвоєно почесне звання «Заслужений працівник сфери послуг України», **повідомляє наш власний кореспондент Ірина КОЗАК**.

Щоб минуле не гальмувало майбутнє

Робоча група у складі депутатів ВР України та Сейму Республіки Польща під час консультацій у Варшаві узгодила проект українсько-польської парламентської заяви у зв'язку із 60-ю річницею волинської трагедії. Як **повідомляє УНІАН**, прийнято рішення, що проект документа найближчим часом буде розглянуто й погоджено в парламентських фракціях і групах обох законодавчих органів.

Не всохло — доїсть сарана

У Херсонській області на території Іванівського району зареєстровано спалах та осередок розповсюдження сарани на площі 13 320 га, повідомили у прес-службі МНС. «Окупантом» пошкоджено посіви майже на тисячі гектарів. Обробку вражених територій здійснюють шість бригад захисту рослин.

У НОМЕР

Погрожують новими терактами

Повідомлення про нові можливі терористичні акти у Вінниці надійшло у листі до редакції місцевого тижневика «РІА». Анонім попереджає: до кінця червня у місті будуть вибухи «страшніші, ніж у маршрутках», їх намічено провести у закладах громадського харчування.

Невідомий автор стверджує, що випадково підслухав цю інформацію у приміському селі Вінницькі Хутори (Вінницький район). Він називає також можливі об'єкти вибуху — вагон-кафе у селі Вороновиця, що розташоване вздовж траси Вінниця—Немирів, або кафе у місті Калинівка по дорозі на Київ.

Лист передано працівникам УСБУ у Вінницькій області. Щоправда, у прес-службі цього управління від коментарів відмовилися, мовляв, розслідування здійснює слідче управління служби безпеки України.

Нагадаємо, що зловмисників, які організували вибухи у маршрутках 6 і 20 травня цього року, досі не затримано. Ситуацію підігріло і повідомлення про замінування одного з житлових будинків по проспекту Космонавтів. Усіх його мешканців довелося терміново евакуювати. На щастя, вибухівки не знайшли, аноніма — пенсіонера того самого будинку — затримали правоохоронці, **повідомляє наш власний кореспондент Віктор СКРИПНИК**.

«Швидка» їздитиме швидше

До Дня медичного працівника Миколаївська міська станція швидкої допомоги отримала п'ять новеньких спеціалізованих авто. Кошти на ці подарунки були передбачені в міському бюджеті. І хоча кількісно станція не виграла (п'ять машин отримано замість п'яти списаних), втішно, що оновлення парку розпочалося. Загалом у місті сьогодні працює 29 «швидких», утім, на півмільйона мешканців їх має бути не менш як 46.

Відповідно до міської програми охорони здоров'я у вересні цього року з коштів бюджету буде придбано реанімобіль, **повідомляє наш власний кореспондент Олена ІВАШКО**.

■ У Донецькому апеляційному суді оголошено вирок у справі Сергія Денисова — члена організованого злочинного угруповання, яке скоїло вбивства президента футбольного клубу «Шахтар» Олександра Брагіна, народного депутата України Євгена Щербаня і президента АТ «ДАНКО» Олександра Момота. Підсудний, колишній маріупольський міліціонер, виконував обов'язки водія у злочинному угрупованні з 1995 року. За свою роботу він отримував 200 доларів щомісяця.

Десять років позбавлення волі з конфіскацією майна — такий вирок виніс суд. Крім того, Сергій Денисов має відшкодувати матеріальні збитки родичам потерпілих на загальну суму 170 тисяч гривень, компанії «Авіалінії Донбасу» — 38 тисяч і майже 2 тисячі гривень судових витрат, **повідомляє наш власний кореспондент Ліна КУЩ**.

■ У селі Криничному Устинівського району загинули двоє старшокласників місцевої школи. Їхні тіла знайшли під руїнами корівника ПСП «Україна», що нині не діє. Хлопчики вирішили трохи заробити на канікулах і вирізали метал із залізобетонних конструкцій споруди, але старе приміщення не витримало й завалилося — так пояснили причину трагедії в Головному управлінні з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС Кіровоградської облдержадміністрації, **повідомляє наш власний кореспондент Олег БОНДАР**.

СЬОГОДНІ ЧИТАЙТЕ:

ПОЛІТИКА

Невідома частина європейського дому

«Ми вдячні італійській стороні за розуміння того, що Україна є частиною єдиного європейського дому, а також за підтримку наших євроінтеграційних кроків», —зазначив Перший заступник Голови ВР Геннадій Васильєв під час «круглого столу» «Перспективи розвитку українсько-італійських відносин». Ця подія відбулася у рамках проведення Дня Італії у Верховній Раді України.

Останнім часом діалог між Україною та Італією активізувався на всіх рівнях, що відзначали обидві сторони. Настав час наповнити досягнуті домовленості конкретним змістом. Як зазначив Геннадій Васильєв, цьому сприятиме активізація контактів між парламентськими комітетами, фракціями та групами дружби. Систематизувати співпрацю законодавців, за словами Г. Васильєва, дасть можливість Протокол про співробітництво парламентів України та Італії.

Особливі сподівання Київ покладає на період головування Італії в Євросоюзі. Як зазначив голова делегації, голова комісії у закордонних справах італійської Палати Депутатів Густаво Сельва, Рим приділятиме велику увагу співпраці з країнами, які поки що не входять до ЄС, але мають таке прагнення. Пан Сельва нагадав, що Україна й Італія мають міцні історично-культурні зв'язки, які є доброю основою для розвитку дружніх відносин.

Водночас, як відзначила посол Італії в Україні Йоланда Брунетті Гетц, Україна для багатьох її співвітчизників досі залишається «терра інкогніта». Цю тезу підтверджує і статистика. Хоча товарообіг між нашими країнами зростає (за 2002 рік його обсяг становив 1336,5 млн. доларів), проте потенціал ще далеко не вичерпано.

Стосунки між простими людьми, «народна дипломатія» поки що випереджає у своєму розвитку діалог між офіційним Києвом та Римом. Українські заробітчани вже давно відкрили для себе цю сонячну країну. За словами керівника депутатської групи з міжпарламентських зв'язків з Італійською Республікою Ігоря Осташа, нині там працюють більш як 120 тисяч наших співвітчизників.

Ганна ЛУКАНСЬКА.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

У КОМІТЕТАХ ВР

Політизація корупції і «мандрівки» браунінга

Комітет Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією підготував протягом року 12 законопроектів. Про це повідомив його голова Володимир Стретович на прес-конференції, звітуючи про роботу комітету.

За його словами, збільшується кількість звернень громадян до його комітету: торік їх зареєстровано 1450, а за п'ять місяців цього року вже 1173. Найбільше звернень надійшло від киян — 242, від мешканців Харківської області — 111, Львівської — 106. Володимир Стретович наголосив, що громадяни скаржаться на бездіяльність правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю і корупцією.

Парламентарій переконаний, що антикорупційне законодавство не виконується через відсутність політичної волі у можновладців. Нерідко Генпрокуратура «не вбачає достатніх підстав» для реагування чи перевірки викладених фактів у рекомендаціях комітету чи просто ігнорує, як і органи державної виконавчої влади. А правоохоронці «солідарно» реагують на «активність» народних депутатів довести справи до логічного завершення, натякаючи шукачам правди, що треба потурбуватися насамперед про захист... міліціонерів. Так, повідомив голова комітету, було зі зверненням киянки про порушення конституційного права і сваволю співробітників столичного Солом'янського районного управління внутрішніх справ. Правоохоронці катівними методами змушували її сина зізнатися у вбивстві. За «дивним збігом обставин» через відсутність доказів хлопця звільнили. «Але ніхто так і не був притягнутий до відповідальності», — додав Володимир Стретович. Так само і в Харківській області. Тоді працівники слідства, міліції і прокуратури «оприбуткували» 50 авто марки «Шкода», конфіскованих у братів Буряків (засуджених за вбивство, яке вони опротестовують). У такий спосіб, переконаний Володимир Стретович, бюджет втратив майже мільйон доларів. Не покарано винних і в скандальній «затримці» бізнесмена Григоришина, в кишені якого правоохоронці «виявили» зброю. За словами Володимира Стретовича, цей «базовий браунінг» маячить в «аналогічних довідках» з 1996 року і «постійно підкидається». Він повідомив, що ведеться аналітична робота стосовно підкидання і «певних виконавців».

Голова профільного комітету вважає, що зависає у проголошених гаслах і боротьба з політичною корупцією, яскравим прикладом якої є суміщення депутатського мандата і крісла державного службовця деякими парламентаріями.

Кажучи про «велику корумпованість у державній виконавчій службі», народний депутат повідомив: нині не виконано судових рішень на суму 37 мільярдів гривень, а найбільший відсоток корупції і хабарництва (95!) — у державній податковій адміністрації Львівської області, про що свідчать соціологічні опитування підприємців.

Володимир Стретович зізнався, що останнім часом намітилася і «політизація роботи комітету» через ігнорування представниками більшості засідань.

Наталя ЯРЕМЕНКО.

ЗАЯВА
депутатської фракції політичних партій Промисловців і підприємців України та «Трудова Україна»

Найближчим часом на розгляд Верховної Ради України виноситься (на друге читання) ініційований народним депутатом С. Терьохіним проект закону України «Про внесення змін і доповнень до Закону України «Про податок на додану вартість».

Пропонований законопроект містить нову редакцію п. 5.1.20., яка, зокрема, передбачає скасування пільг з обкладання податком на додану вартість робіт з будівництва нового житла. Перспектива ухвалення такої норми викликає серйозну стурбованість і в будівельних організаціях України, і в суспільстві в цілому. Адже це неминуче призведе до підвищення цін на новозбудоване житло щонайменше на 15 відсотків і серйозно вдарить насамперед по кишені громадян, які намагаються будувати квартири власним коштом.

Принагідно нагадаємо, що сьогодні питома вага інвестицій фізичних осіб у загальному обсязі житлового будівництва в Україні становить 97 відсотків.

Як правило, квартири намагаються будувати молоді сім'ї, котрих держава не може підтримати і заохотити пільговим кредитуванням. Тому таке різке підвищення цін на первинному ринку житла віддалить на багато років перспективу новосілля для десятків тисяч наших співвітчизників, що суперечить проголошеній Президентом України соціально орієнтованій політиці держави.

На жаль, ініціатори цього нововведення чомусь забули, що на ці граблі Україна вже наступала у 1997 році. Тоді ліквідація пільг, що тривала з квітня по вересень, спричинила скорочення будівництва квартир коштом громадян на третину. І замість доходів бюджет недоотримував значної частини податків за іншими статтями.

Адже очевидно, що навіть незначне зниження інвестиційної привабливості галузі внаслідок скасування пільг матиме серйозний негативний вплив не лише на динаміку житлового будівництва і, як наслідок, на фінансовий стан підприємств будівельної індустрії. Неминучих втрат зазнають і виробники будівельних матеріалів, транспортники. Не слід забувати й те, що роль і місце будівельного комплексу в економіці держави не обмежується лише обсягами збудованого житла. Це і сплата в бюджет податку на прибуток (а для виробників будівельних матеріалів — того самого ПДВ), десятки тисяч робочих місць, забезпечених стабільною заробітною платою, це відрахування на соціальне страхування, сплата прибуткового податку, істотний внесок у розвиток соціальної, транспортної інфраструктури міст, обов'язкова передача певної частини житлової площі місцевим органам влади для забезпечення черговиків.

Зважаючи на це, сумнівною, на наш погляд, є перспектива збільшення надходжень до бюджету за рахунок ліквідації пільг з ПДВ у галузі будівництва.

Депутатська фракція Промисловців і підприємців України та «Трудова Україна», керуючись інтересами виборців і стратегічною лінією держави на розв'язання гострих проблем соціальної сфери, вважає запропоновані зміни до Закону України «Про податок на додану вартість», що позбавляють будівельні організації пільг з обкладання ПДВ, економічно невиправданими та такими, що завдають величезної шкоди галузі, не сприяють реалізації конституційного права громадян на житло, провокують у суспільстві соціальну напруженість.

Ігор ШАРОВ,
керівник фракції.

Пильне око за радіоактивними відходами

Комітет з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією спільно з експертами Міжнародного центру ООН із запобігання злочинності та експертами з Польщі, Словенії, Німеччини, Мексики, РФ та США провели «круглий стіл» про ситуацію з організованою та транснаціональною злочинністю в Україні й підготовку до ратифікації Палермської конвенції ООН.

* * *

Паливно-енергетичний комітет рекомендував парламенту прийняти за основу проект змін до Закону «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку», поданий Кабінетом Міністрів. Законопроектом пропонується встановити загальні підходи взаємодії компетентних органів країн, територією яких здійснюються міжнародні перевезення ядерних матеріалів та радіоактивних відходів, для контролю за цими перевезеннями.

* * *

Робоча група комітету з промполітики вважає за доцільне передбачити в підготовленому до другого читання законопроекті про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності механізм обов'язкового оприлюднення кожного проекту регуляторного акта для отримання зауважень та пропозицій від громадян і юридичних осіб.

* * *

Комітет з питань будівництва, транспорту, житлово-комунального господарства та зв'язку рекомендував парламенту прийняти за основу проект змін до Закону України «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів», поданий народним депутатом Олексієм Козаченком. Законопроектом передбачається в разі зняття з реєстрації або перереєстрації транспортного засобу протягом року юридичною особою проводити перерахунок розміру податку.

* * *

Фінансовий комітет ВР опрацьовує зміни до Закону «Про цінні папери і фондову біржу», внесені народним депутатом Сергієм Ківороєном. Пропонується скасувати заборону акціонерним товариствам випускати облігації на суму більш як 25% розміру статутного фонду, вилучити із ст. 158 нового Цивільного кодексу України положення, яким також встановлюються обмеження на випуск облігацій акціонерними товариствами.

* * *

Аграрний комітет ВР рекомендував парламенті прийняти за основу проект закону про сільськогосподарську дорадчу діяльність, внесений народним депутатом Михайлом Зубцем. Проект урегульовує відносини, пов'язані з сільськогосподарською дорадчою діяльністю та створює умови для розбудови системи сільськогосподарських дорадчих служб України.

За повідомленнями інформуправління ВР.

ФОТОФАКТ

Відбулося пікетування Київради, учасники якого порушили проблеми містобудування та збереження історичного середовища столиці. Учасники акції вручили «нагороди» за найпотворніший проект у галузі містобудування, архітектури та монументального мистецтва (які реалізовані в Києві).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

ПРИВІТАННЯ

Шановні медики, дорогі мої колеги!

Щиро вітаю вас з великим професійним святом — Днем медичного працівника!

У цей святковий день від усього серця зичу вам міцного здоров'я, щастя, благополуччя, успіхів у вашій благородній і нелегкій справі. Бажаю вам удачі, щоб і на роботі і у вашому домі завжди були любов і тепло колегіальних та родинних взаємин, у серці — доброта, а у справах — наснага та натхнення.

Нехай доля і влада будуть прихильними до вас, а ви, даруючи людям життя та здоров'я, матимете надійних друзів і прихильників. Нехай вас завжди оточують відкриті та доброзичливі люди!

Ваш колега,
голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, материнства та дитинства професор Микола ПОЛІЩУК.

Життя триває. Тьху, тьху, щоб не зурочити

(Початок на 1-й стор.).

Медики — народ забобонний. «Особливо коли справа стосується народження дітей, — каже керівник відділення наукових проблем невиношування вагітності професор Світлана Писарева. — Тільки-но похвалишся — чекай завтра проблем». Мама трійні, назвемо її Марія, не така марновірна і була готова зустрітися з журналістами. Але тут втрутився чоловік... «Це, мабуть, я його налаштував, — припустив лікар, завдяки якому трійня з'явилася на світ, кандидат наук, старший науковий співробітник Сергій Толкач. — Коли він прийшов розпитати мене про пологи, ми не могли говорити. Його телефон розривався від вітань. І я порадив радіти стримано, щоб жодні зовнішні негативні флюїди не пролетіли поряд ні з його дружиною, ні з його дітьми». А ще Сергій Миколайович зізнався, що на п'ятницю, 13 ніколи не призначає серйозних справ. Ось такі вони, медики... і молоді батьки.

А народження трійні — справді велика рідкість. У практиці Сергія Миколайовича — це другий випадок. У Світлани Петрівни досвіду більше. «Пригадую, були трійні десять і чотири роки тому. Уперше мала справу з трьома в 1963 році, ще коли була аспіранткою. Жінка народжувала сама, кожне немовля — по три кіло з лишком. А вдома ще двоє діточок чекали... І ось тепер. Дуже жадані діти. Дуже самовіддані батьки. Мама в останні місяці взагалі не вставала. Усі немовлята —по два з половиною кілограма, з доношеними параметрами...»

Хоча в практиці ПАГ таких виняткових випадків чимало. Ось і в лютому тут стала мамою 13-річна дівчинка. А кілька років тому — 53-річна... не повертається язик сказати — бабуся. Але мама-бабуся — слово, котре незабаром може увійти у вжиток. Дедалі більше жінок народжують після 50. І здебільшого це — сурогатні матері, що виношують своїх майбутніх онуків. «В Україні, на жаль, немає серйозної законодавчої бази, яка убезпечила б жінку від неприємностей у зв'язку з народженням її дитини іншою жінкою», — каже Сергій Миколайович. А бабуся-мама, на думку фахівців, рішення не тільки нестандартне, а й неправильне з точки зору медицини. Так, нині є можливості вивести 50-річну жінку з менопаузи, гінекологічно омолодити. Та не омолодиш же весь організм. І бувають сумні випадки, коли доводиться переривати цю вагітність, рятуючи життя вже сурогатній матері.

А взагалі ПАГ — унікальне місце. Тут народжують лише дуже жаданих дітей. Вистражданих і вимолених. Бо сюди приходять як до останньої інстанції. Так і кажуть: ми знаємо, що це неможливо, та все-таки прийшли, щоби сумління не докоряло — зроблено все. І щасливо розчаровуються. Бо, за словами Світлани Писаревої, дуже рідко жінки йдуть звідси без дітей. «Навіть якщо ми вже ніяк не можемо зупинити переривання вагітності, лікуємо жінку, готуємо її до нової вагітності і... приймаємо пологи».

За середньою світовою статистикою, невиношуваність становить 10 відсотків від загальної кількості вагітності. Це дуже високий показник. Причин багато: екологія, зайнятість жінок на шкідливій роботі (і навіть робота з комп'ютером), гінекологічна патологія (а останнім часом в Україні ситуація з венерологічними захворюваннями — просто жахлива), з патологією чоловіків, загальним станом здоров'я, вірусними інфекціями. Серед ворогів — тютюн, алкоголь, наркотики. А ще винен прогрес у науці і, хоч як це парадоксально, — в медицині. Якщо раніше хворі з пороками серця, діабетом, гіпертонією помирали, то тепер медики можуть підтримувати їхнє здоров'я. А природа є природа — жінки хочуть бути мамами.

«Я гадаю, що жінкам до снаги все. Жоден чоловік не подолає перешкод, з якими впораються жінки, — упевнений Сергій Миколайович. — Ми бачимо, як кожного дня вони борються за виживання своїх майбутніх дітей». І медики їм у цьому допомагають. Тьху, тьху, щоб не зурочити.

Наталя ФІЛІПЧУК.
Фото Богдана МАСЛЯНИКА.

Ходіння за ліцензією...

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

Ще 21 січня в «Голосі України» було опубліковано кореспонденцію під заголовком «Страсбург для держчиновників, які цинічно ігнорують вітчизняне законодавство та судові ухвали», де йшлося про упереджене зволікання Міністерством освіти і науки України з видачею ліцензії на право діяльності Одеському інституту управління, а потім —неправомірне її оформлення. Це позбавило інститут можливості надавати освітні послуги, тобто — навчати управлінські кадри.

Річ у тім, що в додатку до отого документа, в графі «Термін дії ліцензії» було проставлено термін, який давним-давно... минув. Ректор ОІУ Віктор Небабін (доктор наук з проблем управління, професор, академік) розпочинає «ходіння по муках» —домагатися, аби усунули недоречність, допущену, як спочатку вважав, просто через недогляд якогось міністерського чиновника. Та невдовзі переконався: ніякий то не недогляд — цілеспрямований хід. Хоча й без будь-яких формально заявлених мотивацій. Вітчизняні судові й виконавські інстанції, до яких змушений був звертатися по захист В. Небабін, беззастережно ставали на бік позивача, зобов'язували Міністерство освіти і науки видати ліцензію. Однак ті ухвали ніхто й не думав виконувати. Зневірившись у можливості домогтися справедливості у себе в країні, В. Небабін мусив звернутися по допомогу до Страсбурга, до Європейського суду...

Розповівши про все оте в газеті, редакція, чесно кажучи, очікувала на хоча б якусь реакцію з боку МОНУ. Її, на жаль, не було. Не дочекався її й ОІУ, його ректор. Він їде до міністерства, запитує високопоставлених чиновників: чому інститут позбавлено права займатися освітньою діяльністю? Чому не виконують судові рішення? Чому, нарешті, ігнорують вітчизняні закони?

— Вдалося почути лиш одну більш-менш чітку відповідь, — каже Віктор Небабін. — Начальник одного з міністерських управлінь прямо заявив: усі оті закони пишуть для вас, керівників вузів, а не для нас...

Віктор Георгійович не раз домагається прийому у міністра В. Кременя, може, сподівається, хоч він не буде таким цинічним. Не вдалося — не приймає міністр.

— Одного разу таки перехопив Василя Григоровича в коридорі, прагнув на ходу з'ясувати наболілі проблеми, — розповів пізніше В. Небабін, — та міністр лише «дружньо» порадив: «Не завантажували б ви даремно пресу». Натякав, очевидно, на публікацію в «Голосі України»...

Мал. Михайла САЧКА.

Нині, очікуючи рішення Європейського суду (а справи там, відомо, розглядаються подовгу), Віктор Георгійович розпочав друге коло «ходіння по муках». Знову їздить до столиці, пише листи в різні інстанції. На деякі з них зовсім не отримує відповідей. Деякі, всупереч вимогам Закону України «Про звернення громадян», пересилають до... МОНУ, тобто до органу, проти неправомірних дій якого спрямована скарга. Так вчинила, зокрема, Генеральна прокуратура України. А саме їй, резонно вважає В. Небабін, варто було б звернути особливу увагу на таку «самодіяльність» міністерства, як запровадження так званих додатків до ліцензій, що видаються закладам освіти. До отих додатків, що не є, по суті, правомірними документами, заносять усе те, що має бути в самих ліцензіях. І в Законі України «Про вищу освіту», і в «Положенні про ліцензування навчальних закладів», затвердженому Кабміном, чітко сказано, що в самій ліцензії на здійснення освітньої діяльності зазначаються найменування органу, що видав її, повні юридичні реквізити навчального закладу, види, напрями і рівень освітньої діяльності, ліцензований обсяг прийому на навчання, реєстраційний номер ліцензії, дата її видачі і термін дії. А Міністерство освіти і науки, впровадивши оті додатки, багато що з цього перенесло туди. Для чого?

— А для того, вважаю, — каже В. Небабін, — що додаток, на відміну від ліцензії, не є документом суворої звітності, ним можна маніпулювати, як завгодно, переписувати внесені туди дані скільки завгодно, в тому числі й такі, що позбавлені здорового глузду, як це було зроблено стосовно терміну дії ліцензії нашого інституту. Додаток отой — добра шпаринка для фальсифікацій, зловживань, корупції. Отож ліцензії видають з очевидним порушенням вітчизняного законодавства. А кому як не Генпрокуратурі й належало у всьому цьому ретельно розібратися, навести лад, спитати з порушників. Та правоохоронці доручили зробити те, з'ясовується, самим же порушникам...

І цю, повторну, публікацію мусимо закінчити тими самими словами, якими закінчували вже першу: невже в Україні не знайдеться інстанції, котра примусила б державних чиновників, хай і високого рангу, поважати закони і людей?

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеса.

Знаки роду Лимичів

ЦЕ ЦІКАВО

Завтра на Вінниччині в селі Гарячківці буде відкрито пам'ятний знак одній з найчисленніших українських родин — роду Лимичів.

Громадську організацію — Всеукраїнський фонд роду Лимичів — створено з ініціативи дослідника роду лікаря за фахом Андрія Івановича Лимича. За його даними, нині родина налічує від 1,5 до 2 тисяч осіб, які мешкають у 17 областях України, а також у Росії, США, Канаді, Аргентині та інших країнах світу. У Всеукраїнському товаристві генеалогії стверджують, що численнішої сім'ї нині в країні немає.

Родинне гніздо Лимичів — колишнє село Лікоть Турківського району на Львівщині. Звідси у другій половині VIII століття частина роду переселилася на Поділля — у село Гарячківка нинішнього Крижопільського району. Прізвище Лимичів тут було найпоширенішим раніше, таким залишається й тепер. Згадане карпатське село Лікоть, на жаль, зникло з карти у післявоєнні роки, а всіх його мешканців було депортовано. Нині там проходить україно-польський кордон.

Однак у 2000 році Лимичам дозволили встановити на своїй прабатьківській землі перший родовий пам'ятний знак — Корінь роду Лимичів. Так поблизу руїн сільської церкви з'явилася майже п'ятиметрова колона із дзвоном на верхівці. А біля знака закопана капсула з описом історії роду. Як пояснив його дослідник, майстри ремонтно-механічного заводу в Рівному (саме там нині мешкає Андрій Іванович), зуміли досягти такої акустики, що мелодію дзвону чути навіть по той бік кордону. А фото пам'ятного знака обійшло газети багатьох європейських країн.

Напередодні відкриття знака в Рівному пройшла велика родинна рада. На неї з'їхалося більш як 400 Лимичів. Тоді вперше відбулося братання Лимичів карпатських і подільських. Андрій Іванович розповів, як до того незнайомі люди пильно вдивлялися одне одному в очі, шукали схожість рис обличчя...

Батька дослідника роду — Івана — у часи репресій засудили до 15 років ув'язнення у сибірських таборах. Потім ще стільки часу він відбув у засланні без права виїзду на батьківщину. У Гарячківці, куди Іван Андрійович повернувся після довгих років неволі, нині мешкають його брат і сестра. Відтепер про нелегку, часто трагічну долю цього роду нагадуватиме ще один пам'ятний знак, встановлений у цьому селі. Його так і назвали — Доля роду Лимичів: вертикальна п'ятиметрова стела, увінчана вільховим вінком, що символізує походження прізвища роду (лемич — назва гірської вільхи). А третій родовий символ — Знак роду Лимичів — плановано встановити у Рівному.

Про Лимичів знято два телевізійні фільми: «Фонд роду Лимичів — шлях до об'єднання нації» і «Дух предковічного єднання». Останній, до слова, став переможцем цьогорічного фестивалю телевізійних програм «Калинові острови».

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

Чи легко бути дипломатом

Понад 70 старшокласників зі шкіл Житомирщини випробували себе в ролі дипломатів ООН. Три дні в Коростишівському дитячому санаторії «Тетерів» тривала регіональна теоретично-практична конференція «Модель ООН—Україна-2003. Тема — «Інформаційні технології та освіта XXI століття». У комітетах з економіки й фінансів, гуманітарного і соціального розвитку, комісії з прав людини учні працювали над проблемами впровадження інформаційних технологій в освіту країн з перехідною економікою, ролі освіти в подоланні бідності тощо. А вчителі знайомилися з сучасними освітніми технологіями. Організатор конференції —Житомирська гімназія №23 за підтримки посольства Королівства Нідерландів в Україні та ВАТ «Укртелеком».

Олексій КАВУН.

Житомир.

Щоб нам усім полегшало!

КОМЕНТАР

(Початок на 1-й стор.).

В Україні налічується близько 2760 лікарень, більш як 2700 поліклінік, 6430 поліклінік-амбулаторій, близько 17 тисяч фельдшерсько-акушерських пунктів. У цих медичних закладах працює майже 203 тисячі лікарів і 498 тисяч молодших фахівців.

Сьогодні наша медицина перебуває на операційному столі реформ. Теоретично вона ще безплатна, а на практиці ми, громадяни, за якими Конституцією закріплено право на безплатну медичну допомогу, вже давно її фінансуємо у приватному порядку. З другого боку, державна система охорони здоров'я не в змозі уберегти нас від хвороб без нашої посильної в тому участі, а головне — бажання.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Мабуть, камінь спотикання між лікарем і пацієнтом один. І це — наша бідність. Кажуть, що її «подарував» медикам ще Микита Сергійович Хрущов. Свого часу, затверджуючи розміри заробітної плати, він вирішив, що в лікарів та вчителів вони мають бути найнижчі. Мовляв, вони не пропадуть — їх прогодує народ.

Ми лаємо (і не безпідставно) і тавруємо вітчизняний медичний сервіс. Але, коли нам погано, набираємо номер «03», і «швидка» приїжджає...

Медикам вже давно погано. Однак ніхто особливо не поспішає зробити ескулапам матеріальну ін'єкцію. Тому й орієнтована нині наша бідна медицина на хворих людей. Як там не крути, вигідно ескулапам, щоб пацієнти хворіли. А інакше люди в білих халатах залишаться без роботи і народу підтримувати їх фінансово буде аж ніяк ні до чого.

Високий худорлявий сивочолий чоловік у білому халаті в колі своїх колег із Харкова нагадав доброго лікаря Айболитя. Лише очі надто стомлені.

— У мене немає слів від обурення. Соромно дивитися дітям у вічі, коли зарплату приношу. Не один десяток літ терапевтом працюю, а заробити не можу.., — так охарактеризував своє матеріальне і соціальне становище в суспільстві літній лікар із Харкова.

Інтелігенція в усі часи терпіла, зціпивши зуби і віряччи у світле майбутнє. Наші медики повторюють цей «подвиг». Щоправда, віри в них поменшало. Більшість людей у білих халатах обслуговують безплатну медицину на такій само безплатній поки що основі, яка теоретично існує в нашій державі. А практично український лікар у нових ринкових умовах опинився геть неплатоспроможним. І цей його злидарський статус б'є рикошетом по пацієнтах вітчизняних медзакладів. Адже недарма кажуть, лікар ситий — і хворому легше. Тож хай нам нарешті всім полегшає!

Ольга ВАУЛІНА.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ТВОРЧИЙ ЗВІТ

Приїхали, порадували глядачів, а подяки не почули

Фото Анатолія СЕЛЕНТІЯ.

(Початок на 1-й стор.).

Щось подібне трапилося під час концерту Тернопільської області, котрий відбувся 6 червня у Національному палаці «Україна». Нагадаю, він проходив у рамках чергового Всеукраїнського звіту майстрів мистецтв та аматорських художніх колективів відповідно до указу Президента України та наказу Міністра культури і мистецтв України. Про те, що в області надали цьому заходові надзвичайної важливості і серйозності, свідчить таке.

Перед тим, як їхати до столиці, кращі з кращих майстри мистецтв і художні колективи «спитали дозволу у своїх земляків». А в цьому «терновому, п'янкому і пісенному краєві», за словами начальника обласного управління культури Валерія Бачинського, функціонує 3500 аматорських колективів, з яких 180 удостоєно звань народний або зразковий. У них мають змогу проявити свої таланти і здібності майже 50 тисяч шанувальників багатожанрового мистецтва і народної творчості. Між іншим з 1999 року в області проходять власні творчі звіти всіх районів області, які присвячуються знаменним датам в історії нашої держави.

Отож претенденти на суворий іспит у столиці спочатку виступили на Співочому полі в обласному центрі перед своїми багатотисячними глядачами. Врахувавши їхнє зауваження й побажання, а також фахівців, з великим бажанням і натхненням прибули до Києва. Оркестрами зустрічали своїх вимогливих суддів-глядачів. При вході до палацу їм вручали чудово оформлені програми концерту, обласну газету «Свобода», яка шість великоформатних сторінок присвятила своїм яскравим талантам і побажала їм успіху на київській сцені.

Запевню: вони виправдали довіру своїх земляків-тернополян, котрі проводжали їх до столиці, й порадували тих, хто став киянином і прийшов до Палацу «Україна». Він, успіх, справді був. На сцені панувало багатогранне мистецьке розмаїття, велике й величаве свято. У всьому — сценарії, режисурі, одязі тощо —відчувалося чесне й сумлінне ставлення до підготовки звітного концерту мистецького керівника Валерія Бачинського, головного режисера-постановника Євгена Ваврика, керівника художньої ради Олексія Табачука, інших членів творчої групи й учасників концерту. Окрім цього, звіт Тернопільської області засвідчив: це своєрідний край невичерпного джерела самобутніх співаків, музикантів, фольклорних та хореографічних колективів. Концерт красномовно довів також, що, попри всі складнощі й негаразди, там по-справжньому дбають, щоб свято шанували й цінували кращі традиції і зразки української культури. Щоб підростаюче покоління вчилося оберігати і примножувати нашу невичерпну духовну загальнонаціональну і місцеві духовні скарбниці.

Нові творчі грані продемонстрував лауреат конкурсу нашої редакції, який ми проводили під час попередніх творчих звітів, артист обласного драматичного театру, заслужений артист України Борис Репка. Зачарувала глядачів і фахівців своїм голосом ще маловідома солістка Чортківського районного Будинку культури Наталя Якубус. А приз і диплом нашого нинішнього конкурсу дісталися також артистці обласного театру, заслуженій артистці України Наталі Лемішці (**на знімку,** поруч з нею Борис Репка) за майстерно виконану її гарним голосом пісню «Ой піду я межи гори».

Експертна група, котра професійно аналізує звіти кожної області, вказала тернополянам на певні прорахунки, що все-таки були, але не кожен глядач їх помітить. Водночас вона високо оцінила цей мистецько-духовний концерт.

Проте у багатьох учасників концерту, з котрими спілкувався, і в мене самого залишилося непорозуміння. Чому перед звітним концертом ніхто з державних, столичних мужів, з нашого головного штабу культури не привітав гостей з Тернопільщини? Чому ніхто не подякував їм за працю на сцені і до неї? А в залі перебували віце-прем'єр-міністр Дмитро Табачник, Міністр культури Юрій Богуцький, заступник голови адміністрації Президента України Павло Гайдуцький. Як потім зізнався мені голова обласної держадміністрації Іван Курницький, він готовий був це зробити, але його стримали. Хто? Чому? Невже це реальна оцінка зусиль майстрів мистецтв і художніх колективів, належне ставлення до них хоча б в оголошений нині Рік культури в Україні? Про що, до речі, не раз згадувалося під час концерту-звіту.

Яків ГАЛЬЧЕНКО.

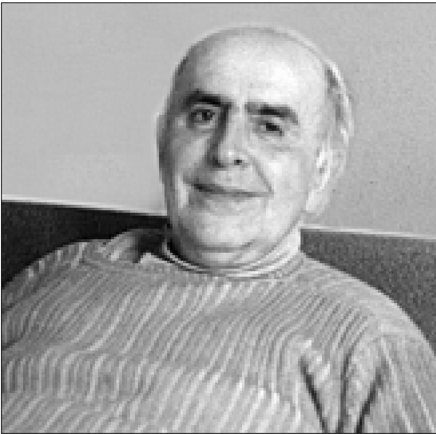
PS. 20 червня до Києва плановано приїзд митців і художніх колективів Львівської області. Редакція «Голосу України» має намір розповісти і про звіт львів'ян.

ГЛОБУС

Події 1956 року: Андропов і кухарка Габсбургів

До зустрічі з угорським професором Анталом Йожею я готувалася заздалегідь, але бесіда пішла в несподіваному для мене руслі. «Я хочу розповісти про те, як 1956 року згоріла третина національного архіву Угорщини. Тому що це — питання моєї совісті. І хочу розповісти саме вам, бо ви з України».

Угорське повстання 1956 року. Це не дуже радісна подія у відносинах між Угорщиною та СРСР: радянські танки на вулицях Будапешта, більш як тисяча загиблих, кілька тисяч поранених, понад сотня зниклих безвісти. У 1992 році президент Росії Борис Єльцин вибачився перед угорцями. За танки... Але Антал Йожа — учасник тих подій — вирішив зробити сповідь саме перед українським журналістом.

Фото автора.

— У 1956 році я працював у військово-історичному архіві, котрий і до сьогодні розміщується у фортеці (в Буді. — **Авт.**). Того дня, коли студенти зайняли фортецю, я був на чергуванні. Події розгорталися дуже швидко. Архів евакуювати не встигли. А це — історичні пам'ятки, матеріали центрального, нашого військово-історичного і церковного архіві. І прийняти бій означало поставити під загрозу найцінніші історичні документи. Оскільки я був єдиним військовим, що перебував у той момент у фортеці, то вирішив розпочати перемовини зі студентами й радянськими військовими, щоби не допустити зіткнення. Танкова бригада, якій наказали взяти фортецю, була з України, з Проскурова. На жаль, не пам'ятаю прізвища капітана. Але з'ясувалося, що за освітою він теж історик. І цей офіцер зрозумів важливість збереження архіву Угорщини. Ми домовилися: якщо студенти розберуть барикади і розійдуться, то бою не буде.

— І як до цього поставилися хлопці?

— Я їм усе пояснив, і вони погодилися. Адже студенти — люди недурні. Щоправда, несподівано з'ясувалося, що просто залишити фортецю вони не можуть. Треба одержати дозвіл від... британського військового аташе. Але хоч би як там було, барикади почали розбирати. І раптом з'явилася одна людина, прізвище якої я, звісно ж, знаю, але називати не хочу. Тепер вона мешкає в Британії і вважається великим патріотом Угорщини. Разом з нею прийшло ще декілька осіб, працівників фабрики. Вони були озброєні і ручними гранатами закидали українських добровольців, що допомагали розбирати барикади. Я порахував — загинуло 92 особи, ще більше поранених. А потім облили все бензином. І коли радянські війська відкрили вогонь у відповідь, почалася пожежа. В результаті згоріла майже третина архіву. Деякі студенти намагалися втекти. І тоді, чорт забирай, ці негідники почали стріляти по своїх. Мене також хотіли розстріляти, але я зумів врятуватися... Це був справжній терор стосовно людей, котрим ледь виповнилося 16—17 років. Коли збирали трупи (а загинуло 35 осіб), то з'ясувалося, що більш як половина, а може, й дві третини, померли не від снарядів. А на озброєнні радянських військових не було ні гранат, ні автоматів...

І я вважаю просто за необхідне, щоби на цьому місці було відкрито меморіальну дошку в пам'ять про угорських студентів і тих 92 українських військових, котрі загинули, намагаючись врятувати Національний архів Угорщини.

— А що ж той чоловік. Він зумів сховатися?

— Так. Мене просили, щоб я його назвав. Але я вирішив не мстити. Потім в Англії його вважали національним героєм. На Заході тоді багато писали, що «росіяни розстріляли архів запалювальними гранатами», яких там і близько не було. І взагалі в багатьох документах тих часів багато неправди. Але я кажу вам те, що бачив на власні очі.

А ще хочу розповісти про іншу історію, в якій також брали участь українські військові. Через два дні мене попросили бути перекладачем. Планували таємну операцію щодо арешту священиків Будапешта.

— Чим завинили священики?

— Саме в цей час зник кардинал Міндсенті. Раніше його було заарештовано, засуджено до тюремного ув'язнення. Але після приходу до влади прем'єра Імре Надя кардинала разом з багатьма політв'язнями було амністовано. І ось коли за грати потрапив уже Надь, кардинал зник. Як з'ясувалося згодом, він переховувався в посольстві США. Але Москва про це не знала. І щоби якось виманити Міндсенті, вирішили взяти в заручники священиків. Це означало початок громадянської війни. У цей момент я зрозумів: у моїх руках дуже багато. Тому попросив відстрочку, пояснивши, що багато днів не бачив матері. Вона хвилюється. А по сусідству з матір'ю мешкала одна старенька — Ельжбет Мумкачі. Колись вона працювала кухаркою дружини останнього угорського короля Карла IV — Зіти. І королева, пішовши до монастиря, подбала, щоби старенька не залишилася без даху і їжі. І через церковні канали підтримувала зі своєю колишньою куховаркою зв'язок.

Я добре знав цю жінку. Часто допомагав їй по господарству. Тим паче що для мене, як історика, дізнатися про життя Габсбургів від головної людини на їхній кухні було дуже цікаво.

— І ви розповіли про все цій жінці?

— Так. Через деякий час мене запросили на зустріч з церковним керівництвом. Священики уповноважили мене вести переговори з радянськими військовими і виступати від їхнього імені, щоб не допустити громадянської війни. З цим я і прийшов до військових. І пояснив: якщо ви хочете, щоб в Угорщині ще багато років із-за рогу стріляли в радянських солдатів, заарештуйте священиків. Якщо ви хочете, щоби церква звернулася до парафіян і закликала повернутися до мирного життя —треба йти на компроміс.

— Військові відразу ж погодилися?

— Так. Адже позаду був сумний досвід заборони греко-католицької церкви в Західній Україні, арештів і знищення українських священиків. Вийшло, що зробивши висновки зі своїх помилок, військові не повторили їх у нас. На щастя для Угорщини. На нещастя для України... Друга особа в католицькій церкві Угорщини архієпископ Грьоз видав церковний циркуляр, і угорські священики почали закликати своїх співвітчизників до миру. До речі, Юрій Андропов, котрий був тоді послом СРСР в Угорщині, потім подякував мені за посередництво і сказав, що це було найправильніше рішення. Ми з ним тоді добряче випили...

І знаєте, про що я щойно подумав. Було б добре, якби про цю історію дізнався Отто Габсбург, син короля Карла IV. Якби не його мама і не її кухарка, хто знає, в який бік повернула б історія Угорщини.

Інтерв'ю взяла **Наталія ФИЛИПЧУК.**

(Якщо це інтерв'ю прочитають українські учасники тих подій, прохання відгукнутися. І тоді — далі буде).

Виграв 5 мільйонів і опинився за гратами

Житель Техасу, який виграв у державну лотерею п'ять з половиною мільйонів доларів, був змушений здати їх до поліції. Слідчі встановили, що лотерейний білет він купив за гроші, виручені від продажу наркотиків, **передає Рейтер.**

Адвокати Хосе Луїса Бетанкорта стверджували, що він виручив гроші, продавши старий одяг, але суд був непохитний. Адже через кілька днів після виграшу 52-річного Бетанкорта було заарештовано під час спроби продати 36 грамів кокаїну підставному покупцеві. Слідство встановило, що він продавав кокаїн протягом кількох років. Тепер, крім втрати виграшу, йому загрожує й довічне ув'язнення.

ЛЕГЕНДИ СВІТУ

Саме в цьому будинку, в самому серці Трансильванії, згідно з легендою народився князь Влад Тепес, більше відомий світові як граф Дракула. Щоправда, на дошці будинку-музею написано, що в 1431—1435 роках тут жив батько того самого Дракули. Але фольклористи, історики та вчені, які щороку приїздять сюди на Всесвітній конгрес Дракули, вважають: саме тут колихали колиску з знаменитим графом. А своєю знаменитістю він зобов'язаний Брему Стокеру. Натхненний легендою, письменник дещо осучаснив Влада Топеса, через чотири століття змусив його блукати вулицями Лондона і... перетворив на породження пекла. Чому невимовно раді нинішні землякі Дракули. Адже сьогодні головний заробіток багатьох місцевих жителів прямо залежить від кількості туристів, заінтригованих кривавою романтикою.

Фото Рейтер.

ЧЕРЕЗ ЧАСИ І ВІДСТАНІ

Ця мумія і є Нефертіті?

Британським ученим удалося ідентифікувати останки однієї з перших красунь стародавнього світу. В результаті 12-річних досліджень вони дійшли висновку, що мумія, знайдена наприкінці XIX століття в Долині Царів у Єгипті, належить цариці Нефертіті.

Дослідники зацікавилися мумією, коли помітили схожість фотознімка з бюстом Нефертіті, що зберігається в Берлінському музеї. Як ключі до розгадки таємниці вони використали перуку та отвори у вухах мумії. Прорив у багаторічній роботі став можливий після того як єгипетська влада вперше дала можливість докладно обстежити мумію, котрій три з половиною тисячі років. За словами дослідників, з твердою впевненістю стверджувати, що це Нефертіті, не можна, але ймовірність надто велика.

ФОТОФАКТ

В сучасному світі уживаються разом і передові технології, і середньовічні предмети домашнього вжитку. Парадоксально, але найперспективніші для монстрів мобільного зв'язку — ринки країн з економікою, що розвивається, або, як тепер заведено казати, перехідною економікою. За їхній рахунок у першому кварталі цього року світовий продаж мобільних телефонів зріс на 18 відсотків.

Фото Рейтер.

Що криється за американським «ОК»?

Професор Аллен Волкер Рід, який викладає англійську мову в Колумбійському університеті, стверджує, що встановив походження вислову «ОК», **повідомляє «Панорама».** Під час дослідження було відкинуто такі поширені до цього версії, як німецьке «Oberst Kommandant» (верховне командування), галети «Orrin Kendall» часів громадянської війни у США, індіанське «okeh» (так), термін «Open Key», що використовується у телеграфній мові. На думку Ріда, вислів «ОК» не міг з'явитися і в єлизаветинській англійській мові епохи Шекспіра. Дослідник, який вивчив усі згадані версії, довів, що вперше цей вислів з'явився у сатиричній статті про погану орфографію, опублікованій у газеті «Бостон морнінг пост» 1839 року як акронім «Oll Korrekt» (правильно — all correct). А вже за рік він використовувався як ініціали Old Kinderhook, псевдонім Мартіна Ван Бурена, восьмого президента США. Під час невдалої кампанії з його переобрання використовувалося гасло «Голосуйте за ОК!». У своїй праці Рід показує, що саме відтоді «ОК» стало поступово сприйматися як самостійний вислів і крок за кроком завоювало всі Сполучені Штати, а згодом і увесь світ.

Загадка абревіатури

Парламент Великої Британії відомий світові не лише своєю політичною діяльністю. Так, на ринках та у супермаркетах ви, певно, не раз помічали соуси з написом «НР» на етикетці. Вони мають таку назву через те, що їх створив шеф-кухар... Будинку парламенту. Створені такою офіційною особою страви отримали не менш офіційну назву. «НР» — це перші літери англійської назви парламенту Великої Британії (House of Parlament). Лише уявіть, як би ми прославили вищий законодавчий орган нашої країни, якби у магазинах з'явилися, приміром, майонези з назвою «ВР».

Творці Доллі розпочнуть клонування людини

Уперше влада Великої Британії дала дозвіл на досліди з клонування ембріона людини. Після тривалих дискусій і судових розглядів, серйозних наукових диспутів і гарячих громадських суперечок про правочинність таких експериментів британські вчені зможуть займатися дослідженнями в галузі партеногенезу — «непорочного зачаття».

Цей шанс випав групі вчених з Рослинського університету в Единбурзі, **передає ІТАР-ТАКС.** Саме вони кілька років тому клонували відому всім «овечку Доллі». Тепер керівник групи Йану Уілмуту та його колеги мають пізнати тонкощі партеногенезу, який виявлено у деяких видів комах і рептилій. Цей процес цікавий тим, пояснюють дослідники, що дає змогу зародкові розвиватися із незаплідненої яйцеклітини.

Учені вважають, що від результатів досліджень може залежати не лише подальший розвиток цього напряму науки, а й загалом медицини, наприклад, у боротьбі з невиліковними хворобами, генетичними мутаціями тощо.

«Ембріональні людські клітини мають здатність розвиватися в будь-якому виді тканини, — пояснила суть експерименту Клер Річ, представник Управління з питань запліднення та ембріології Великої Британії. — І, можливо, завдяки цим дослідженням у майбутньому ми зможемо успішно боротися з діабетом та хворобою Паркінсона».

Китайський міст

У Китаї на півдні Шанхая розпочали будівництво одного з найдовших мостів у світі. Довжина споруди становитиме 36 км, **повідомляє АП.** Міст планowано відкрити 2009 року. Вартість проекту — 1,4 млрд. дол. Щоб потрапити до Книги рекордів Гіннесса, китайському мосту не вистачило зовсім небагато: найдовший міст розташований в американській Луїзіані, його довжина становить 38,5 км.

Кахі Каладзе представлено до найвищої нагороди Грузії

Грузинського легіонера італійського «Мілана» Кахі Каладзе, котрий виграв у складі цієї команди кубок Ліги чемпіонів нинішнього року, представлено Державним департаментом спорту Грузії до ордена Вахтанга Горгасалі I ступеня. Про це заявив голова департаменту Іраклій Медзмаріашвілі. За словами високопоставленого спортивного функціонера, Каладзе досяг небаченого успіху з-поміж усіх грузинських футболістів, вигравши найпрестижніший у європейському футболі трофей і прославивши тим самим батьківщину. Окрім того, Кахі «пішов на підвищення». Його призначили капітаном збірної Грузії.

Тамаз ЛОМСАДЗЕ.

Сто років «Тур-де-Франс»

100 років — серйозний вік, і не дивно, що цього року «Тур-де-Франс» матиме ностальгічний відтінок. Ці, дев'яності за ліком, найбільші в світі велогонки стартують 5 липня на стадіоні Франції в Сен-Дені, щоб пройти Ліоном, Марселем, Тулузою, Бордо, Нантом і Вілль-д'Ореєм, як і 1903 року. **Як повідомляє «Франс лабель»,** спортсмени пройдуть 3350 км горами (Альпами та Піренеями), і 27 липня «Велика петля» завершиться на Єлисейських полях Парижа.

Хто єднає українство

ЕЛІТА НАЦІЇ

Через їдку млу та міліцейські заслони ми добиралися до свого місця під Новоградом-Волинським на Житомирщині. Коли о дванадцятій вся Україна з прапорами вишикувалась на трасах у живому ланцюзі єднання, скупо, хоч ненадовго, сяйнуло сонце. То був знак природи: нічого важливішого за єдність для України немає.

Тоді ще слово «харизма» не намуляло язики і ніхто не знав, що власну державу рухають не виступи на мітингах, а щоденна мурашина робота задля неї.

Зоя Діденко, голова Хмельницького міського товариства української мови, стояла поруч зі мною. Вона помітно вирізнялася серед гурту рухівців області. Була і зуміла залишитися тим магнітом, що притягує і єднає українство не лише міста Хмельницького.

У діда Івана і кіт заговорить

— Бог при мені, а я при ньому, — любив повторяти Зоїн дід Іван Діденко. Він один на все село умів (і не боявся!) читати псалтир. Йому було байдуже, як ставиться влада до нього, церковного хориста. Знав, що хору Кирила Стеценка до смерті не покине. Тут, на хуторі Дивин, неподалік од Брусилова на Житомирщині, літургія у виконанні Стеценкового хору прозвучала вперше українською мовою.

Коли знайшлася внучка, дід із бабою понесли її до Бога. Глибокими снігами, потай, із Турбівки в Лисівку. Батько бідкався: тільки б не дійшло до райкому, що секретар з ідеології Діденко похрестив дитину!

А дід ліпив не будь-що — українську душу. Хазяйновиту, добру, чуйну. Сам такий був. Як упирався він, господар, проти колгоспу, добровільно на Сибіри просився! Доки не побачив, як плачуть відібрані у нього, «куркуля», коники...

А ще душа мала бути мудра, не ледача, вимоглива до себе.

— Просту задачку не подужаєш? — виказував онучці Валі. — Її навіть кіт розуміє. Ану-бо, котику-воркотику, скажи: мав ти жінку?

Дід міцно затис котячого хвоста межи колін. «Ма-ав!» Зоя ледве стримує сміх.

У заборонених кольорах

Виростаючи в маминій бібліотеці, Зоя мріяла вивчити Шекспіра в оригіналі. Старенький паровозик привіз золоту медалістку в столицю.

На романо-германському, куди дівча вступило, частіше звучав «общепонятный». Зоя говорила українською. А якось у Новобіличах купила фінську яскраву блакитно-синю спідницю та жовтий гольф. Зривала очі обновою подругам. Затим викликали в деканат. Незнайомий у цивільному допитувався: звідки вона, хто батьки, діди-прадіди, чому одягнула такий екзотичний ансамбль. Порадив оторопілій кращій студентці групи формувати справжні естетичні смаки.

Одного дня вона гордою поставою в заборонених кольорах прикувала до себе погляд юнака із сусіднього філфаку. «Це було кохання з першого націоналістичного погляду», — зізнається Валерій Марченко. Майбутній в'язень духу. Він-то відав, що це за барви, бо походив із професорської родини.

Перша юнацька любов виявилася для Зої усвідомленням любові до України. Мати Валерія Ніна Марченко не раз зітхає:

— Валерка все одно обрав би у житті той самий шлях, у кінці якого могла бути лише мученицька смерть. Якби вийшла за нього, тепер би я мала онуків.

Коли вже працювала в Київському музеї Тараса Шевченка, Валерій часто повертав сюди і приводив друзів: «Проведи екскурсію для Рауля Чілачави!»

— Валерій був для мене зразком, і коли він хвалив мою роботу, це укріплювало думку, що живу правильно.

То були часи, коли тюрми і табори були напхані елітною українською молоддю, як пироги маком. Доля покоління не обминула Валерія Марченка і його подругу. Але про це вже — ціла книга «Листи до матері з неволі».

«Якось я, наче танк...»

Оселившись 18 років тому в Хмельницькому, знайшла місце викладача англійської в профтехучилищі №7.

— З моєї сутності, з моєї природи ніхто не міг витруїти українство, — згадує Зоя Олександрівна. — Тому я всюди звертала увагу на те, що українській майже не чути.

Це коробило душу не одній Зої Діденко. Та не кожен має такий сильний громадянський дух, щоб насмілитися боротися чи протестувати.

— Якось я, наче танк, добулася до прекрасного письменника Миколи Магери. Як створити товариство на захист рідної мови, спитала? Той подумав, чи не підіслали мене бува. Але, на щастя, вже вставала над Україною зоря незалежності. Підтримав редактор обласної молодіжки Василь Горбатюк. Так народилося міське товариство української мови імені Тараса Шевченка, що продовжило традиції «Просвіти».

У «собачій конурі» в житловому будинку тіснилося воно, поки пані Зоя не скористалася візитом всесвітньо відомих бандуристів під керівництвом Віктора Мішалова. «До радянської влади міста Хмельницького» було написано звернення, і влада, інтуїтивно поважаючи цю жінку за її стійкість, віддала для «Просвіти» та створення Народного дому колишній будинок соцзабезу.

Досі єдиний на Поділлі Народний дім відкрився в день Покрови Пресвятої Богородиці, 14 жовтня 1992 року. Ми сидимо в його світлиці між портретів великих українців, і наші помисли підносяться до неба: поможи, Боже, творити для України добро. Скільком людям приходила в цих стінах така ж сама думка! Скількох тут настигало прозріння!

Одного разу переступив поріг старий відставний полковник, попросив «справжню» книгу про УПА. І зник надовго. Коли повернувся — подякував, що на старості літ дали осягнути правду. «Как нас оболванивали!»

Зоя Діденко почала свідомо робити свою Україну в обласному центрі із такого звичного для всіх тепер свята святого Миколая. Спочатку в дитсадку «Веселые ребята», яким керувала дружина військового, російськомовна Алла Ковтін. Тепер це садочок «Котигорошко», він базовий у «Просвіти», Алла — активіст осередку.

«Націоналістку Діденко разом з попами гнати подалі від шкіл і садків» — така була вказівка. З томиками Олекси Воропая, подарованими друзями з Німеччини, Зоя прийшла на радіо. І генеральний директор телерадіокомпанії Анатолій Трачук доручив їй створити цикл передач про народні звичаї. А з радіожурналістом Валерієм Висоцьким відкривала заборонені імена земляка Івана Огієнка, героїв Крут. Їй дзвонили, проклинали, матюкали, лякали Сибіром. І дякували. Так з'явилося ім'я хмельницької просвітянки Зої Діденко, яке збирає біля екранів чи приймачів тисячі аудиторії.

Народний дім ще з початку 90-х став осередком інтелектуальної елітної української думки. Видано понад 20 книг, тут відбулося національне самоусвідомлення тисяч юнаків та дівчат. Жодна відома людина, приїхавши в Хмельницький, не минала його. Тут гостювали патріарх Філарет, експрезидент України в екзилі Микола Плав'юк, народні артисти України Василь Зінкевич, Анатолій Горчинський, вчені Анатолій Погрібний, Микола Тимошик... Поет Іван Драч подарував чудову візитку: «В Народний дім ідемо залюбки, в Народнім домі творяться народ!»

Навколо Зої, навколо Віри...

Доля не дала Зої власної родини. До самого кінця батько так і не зрозумів свою «навіжену» доньку. Найближчою по крові і по духу була і залишилася молодша сестра Валентина, нині львів'янка. Зате Зоя Олександрівна наділена даром знаходити рідню у вселюдському, планетарному масштабі.

Зоя Діденко очолює Комітет міжнародних зв'язків і поріднених міст, структуру самовправну, унікальну і цілком європейську, яка народилася завдяки місцевій ініціативі, без дозволу, без розпоряджень згори. Тепер у Хмельницького 11 міст-партнерів в усіх куточках земної кулі. Зої Діденко та Михайлові Чекманові випало представляти не відому світові Україну там, де про неї ще й не чули, і вони дбали про авторитет держави та нації.

На міжнародній конференції «Шляхи інтеграції України в Європу» цю роботу було оцінено дуже високо і названо Хмельницький містом, яке вже дуже вдало інтегроване в Європу через свої поріднені міста. А хмельничани відчули практичну користь. Тут вперше реалізовано проект партнерства шкіл та отримано навчальними закладами комп'ютерні класи від партнерів ще задовго до початку комп'ютеризації шкіл в Україні, налагоджено обмін учнями та вчителями.

Уся ця титанічна робота під силу лише людині-патріоту, державнику, представнику еліти нації. І ця праця оцінена: Зоя Діденко нагороджена орденом святого Володимира Великого другого ступеня, вона почесний професор Національної академії прикордонних військ, не раз відзначена міською владою. А Зоя взяла на плечі ще одну ношу — стала помічником народного депутата України Віталія Олуйка.

Ми зустрілися, щоб домовитися про об'єднання зусиль у боротьбі за український теле- та радіопростір, очищення його від «Вікон», «Прання», низькопробних фільмів, що дебілізують націю, надто молодь, запровадження національних програм. Активісти у Кам'янці і хмельницькі просвітяни отримують одні й ті ж відписки. У світлиці створеного Зоєю дому, де особлива аура, де панує дух церковноурочистої аскетичності, національної величі, по чиїм дахом живе гурт громадських організацій, вогнем пече: як далі йти в державі, що досі не стала українською?

Віра ШПИЛЬОВА.

На знімках: Зоя Діденко на руках у діда Івана; уроки національної свідомості для курсантів Хмельницької національної академії прикордонних військ України.

Фото з архіву Народного дому.

«Додому хочу...»

Не кожен з багатомільйонної армії уболівальників пізнає його на цій фотографії. Але це він, Василь Турянчик, славний футбольний лицар, багаторазовий чемпіон Радянського Союзу, володар Кубків, член збірної СРСР і капітан київського «Динамо» у зоряні роки команди.

Багато радісних і драматичних подій пережив заслужений майстер спорту Василь Турянчик. Про одну з них, коли його, солдата строкової служби, мало не силоміць залишали у команді ЦСКА, охоче розповідає й досі. Тоді він набрався мужності й відповів міністру оборони СРСР маршалу Андрію Гречку: «Хочу додому, додому хочу...»

Повісивши бутси на цвях, Василь Турянчик таки повернувся додому, в рідне Закарпаття. Живе з родиною в Мукачевому, вже й онука бавить, але більшість часу віддає вихованню та навчанню молодих футболістів, майбутніх футбольних зірок.

Ми застали пана Василя у сонячне надвечір'я під затишком зелених шат на подвір'ї власного будинку з «Голосом України» в руках. І були раді такій оказії.

Іван ГУДЗОВАТИЙ,
Анатолій КАРАСЬ.

Фортецю над Іквою відновлено

Виповнюється десять років від дня створення в Дубно державного історико-культурного заповідника. Серед 29 об'єктів та 54 споруд особливу історичну цінність, зокрема, мають церкви XV століття. До свого ювілею заповідник чепуриться — тривають реставраційні та ремонтні роботи у приміщеннях, які найближчим часом заплановано газифікувати. Також готують нові експозиції для шанувальників історії нашого краю. А нещодавно відновлено оборонну стіну фортеці над Іквою, зруйновану часом та негодою.

Олександра ЮРКОВА.
Рівненська область.

ПАМ'ЯТЬ

■ *Севастополю — 220 років*

«Нащадкам у приклад»

— викарбувано на пам'ятнику Казарському, що встановлено на Матроському бульварі Севастополя **(на знімку)**. Капітан-лейтенант Олександр Іванович Казарський навічно ввійшов у історію Севастополя і флоту як хоробрий, рішучий, з міцним характером офіцер — командир безстрашної команди брига «Меркурій». В указі Государя Імператора від 29 липня 1829 року сказано: «32 флотского экипажа 18-пушечному бригу «Меркурий» за славные подвиги с двумя неприятельскими кораблями дарован флаг со знамением св. великомученика и Победоносца Георгия. Мы желаем, дабы память беспримерного дела сего сохранилась до позднейших времен. Вследствие сего повелеваем вам распорядиться: когда бриг сей приходит в несвособность продолжать более служение на море, построить по одному с ним чертежу и совершенным с ним сходством во всем другое такое же судно, наименовав его «Меркурий»... Когда же и сие судно станет приходить в ветхость, заменить его другим новым, по тому же чертежу построенным. Мы желаем, дабы память знаменитых заслуг команды брига «Меркурий» никогда во флоте не исчезала, а, переходя из рода в род на вечные времена, служила примером потомству. Николай І».

Михайло Васильович Макареєв, завідувач наукової книгарні музею Чорноморського флоту, про цей подвиг написав книжку, зібравши всі документи, спогади, що стосувалися «Меркурія». Бриг було побудовано 1819 року з кримського дуба в Севастопольському адміралтействі, що започаткувало нинішній Севморзавод, який цими днями також відзначає своє 220-річчя. У тому бою з турками 14 (26) травня 1828 року, що тривав п'ять з половиною годин, із 115 членів екіпажу загинуло шість. Бриг отримав 300 пробоїн, але вистояв проти 110-гарматного і 74-гарматного кораблів неприятеля, хоча на самому «Меркурії» гармат було лише 18(!). Англійський історик Ф. Джейн з приводу цього бою писав: «Абсолютно неможливо, щоб таке маленьке судно, як «Меркурій», вивело з ладу два лінійні кораблі». Мужністю, військовим вишколом моряків Російської імперії захоплювався весь світ.

Нечуваний подвиг Казарського і його команди було відзначено довічною пенсією кожному члену екіпажу у розмірі місячного жалування: матросам — від 8 до 24 карбованців, ст. фельдшеру — 45; перекладачу, жителю Севастополя Федору Папнуто, який знав українську, російську, грецьку і турецьку мови, — 60 карбованців; офіцерам — від 250 до 720, залежно від чину і посади. Сам Казарський не лише пенсію в 780 карбованців отримав, а й був удостоєний звання флігель-ад'ютанта Його Імператорської Величності.

1834 року на пропозицію адмірала Лазарева, за проектом академіка архітектури Олександра Брюллова, брата відомого художника Карла Брюллова, було зведено пам'ятник Казарському — перший пам'ятник Севастополя. А от копія брига до наших днів, на жаль, не збереглася.

Нині в Севастополі понад 2000 історичних, археологічних, культурно-художніх, природних пам'яток. У всьому світі відомий Пам'ятник потопленим кораблям, а от про перший згадують нечасто. Мало хто знає і про пам'ятник матросу Ігнатію Шевченку, який власним тілом затулив від ворожих куль лейтенанта Бірюльова. Цей історичний епізод знайшов своє відображення у панорамі «Оборона Севастополя 1854—1855 рр.». Вперше в історії Російської імперії простого матроса, який врятував свого командира, було удостоєно честі залишитися в пам'яті нащадків монументом, який установили 1892 року. Пізніше його було зруйновано, вдруге матроса, який героїчно загинув, увічнили, спорудивши йому погруддя на третьому бастіоні 20 років тому.

Пам'ятник матросу Кішці з Вінниці, який також воював під командуванням Бірюльова, але залишився живий, відомий краще. Може, тому, що збудований вже за радянських часів: 1956 року. У місті є вулиці, що носять імена героїв першої оборони Севастополя.

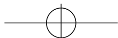
■ *Видання*

На зламі тисячоліть

Так називається нова книжка, видання якої приурочено до 220-ї річниці з дня заснування міста. Презентація енциклопедичного довідника відбудеться в день святкування ювілею — 14 червня.

В цьому фоліанті згадано більш як чотири тисячі прізвищ севастопольців, які залишили слід в історії міста. В одинадцяти розділах відображено історію, політичне, економічне та культурне життя Севастополя за останні 20 років. У новому виданні вміщено матеріали про те, як місто пережило політичні потрясіння перебудови, ГКЧП, розпад СРСР, поділ Чорноморського флоту, становлення самостійної Української держави. Авторський колектив книжки — понад 60 осіб. Серед них науковці, музейні працівники, письменники, журналісти, чиновники різних рівнів. Довідкове видання буде чудовим подарунком гостям Севастополя, і вже сьогодні очевидно, що наклад десять тисяч екземплярів навряд чи задовольнить попит на унікальну книжку. На повноколірне, сімсотсторінкове видання в суперобкладинці вагою майже три кілограми із міського бюджету не витрачено жодної гривні, все оплатили спонсори.

Світлана КАЛИНОВСЬКА.
Фото автора.

10 червня. Київ. Президент України Леонід Кучма зустрівся з керівниками депутатських фракцій та груп Верховної Ради.

8 червня. Київ. Стартував V міжнародний журналістський автопробіг: «Дорога в Крим: проблеми і перспективи». Керівник Департаменту ДАІ МВС генерал-лейтенант Олександр Міленін дає символічний старт учасникам автопробігу.

7 червня. У музеї народної архітектури та побуту України, що у селі Пирогів, відкрився фестиваль національних традицій «Фольклорама».

9 червня. Одеса. Камбоджійське судно «Сехам» згідно з рішенням Верховного Суду України конфісковано і виставлено на продаж. З цього корабля в акваторію порту потрапили тонни пального, завдано збитків на 1 млн. 17 тис. доларів.

6 червня. День журналіста. У рамках Днів «Голосу України» на Буковині відбувся футбольний турнір на призи нашої газети.

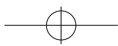

11 червня. Донецьк. Спільні навчання штабу ЦО місцевого аеропорту з підрозділами МНС.

12 червня. Київ. Церемонія вручення Почесних грамот Верховної Ради. Глава парламенту Володимир Литвин нагороджує професора Національної академії внутрішніх справ генерал-лейтенанта Петра Михайленка.

Сім днів із життя країни очима фоторепортерів Сергія КОВАЛЬЧУКА, Укрінформу, УНІАН

Гора–фортеця, храм і столиця Мангуп

УНІКАЛЬНІ МІСЦЯ

Невдовзі відзначатиметься 500 років гнізда Гіреїв — Бахчисарая, який називають скарбницею пам'яток середньовіччя. Набагато стародавніші, заселені ще з часів палеоліту, неоліту і епохи бронзи, його романтичні дивовижно красиві околиці з древніми руїнами рукотворних печерних міст - Бакла, Качі-Кальон, Чуфут-Кале, Тепе-Кермен, Киз-Кермен, Ескі-Кермен, печерних монастирів Челтер-Мормора і Шулдан, з пануючим над усіма Мангупом.

Святе місце порожнім не буває

Звідси відкриваються неозорі далі: майже весь гірський Крим від севастопольського рейду до Чатирдага, заросле плато і руїни древнього міста, не перекритий пізнішими культурними нашаруваннями археологічний і архітектурний комплекс якого занесено ЮНЕСКО до списку унікальних світових історичних пам`яток.

Із цих стратегічних вершин наші предки здаля стежили за пересуванням кочівників і контролювали важливий торговельний шлях між Херсонесом і Степом. Не випадково під час облоги Севастополя фашистами командувач німецьких військ Манштейн обрав саме Мангуп своїм спостережним пунктом. Залишки його ставки і нині оглядають туристи на південному схилі гори.

Тут наша цивілізація зустрілася з Грецією і Римом, перші християни з`явилися ще в I віці нової ери. Православним князівством Феодоро із «захмарною столицею в Мангупі» правили князі з древнього візантійського роду. Воно мало тісніші і дружніші стосунки з Руссю, ніж попередники — греки. Зуміло не розчинитися в Кримському ханстві, зберегти самостійність, залишитися осередком візантійсько-грецько-християнських традицій, противагою півострівним католикам-генуезцям і мусульманам-татарам.

Протягом своєї тисячолітньої історії князівство і його столиця виступали під різними назвами. У VI і VII століттях це країна Дорі і її центр Дорос, у X ст. — уперше згадано назву Мангуп. Далі таємничий період в його історії, і з середини XIV і у XV столітті воно відоме як найзначніше і величніше на півострові князівство Феодоро.

Спресований у часі досвід цивілізацій, «минуле в сучасному» вчувається в усьому цьому унікальному місці, нероздільному з материковою Україною, з такою ж багатющою, трагічною і прекрасною історією. Хоч як це дивно, про нього, на жаль, досі ще мало знають і спраглі до історії та екзотики гірсько-лісових пейзажів туристи і курортники, й самі кримчани. Але сьогодні це популярний улітку і взимку, відомий краєзнавчий маршрут з потенціалом постійних подорожей груп іноземних туристів.

Казан народів

Проте якраз нині у людей просинається живий інтерес до історії краю, призабутих місць, які відігравали значну роль у житті середньовічної Таврики. Йдеться про період, коли в Європі вже закінчилося «велике переселення народів», яке зачепило й територію півострова і повністю знищило тавроскіфську державу зі столицею Неаполь Скіфський, що була на місці сучасного Сімферополя. Частина різних племен залишилася на чарівному півострові, злилася з вцілілими тавро-скіфами і греками й утворила ту етнічну групу, яка потім заселила печерні міста. Тоді в Тавриці посилився вплив Візантійської імперії, яка для зміцнення своїх рубежів стала зводити в другій половині VI ст. потужні фортифікаційні споруди. На перевалах головної гряди Кримських гір були збудовані велетенські кам`яні стіни, покликані перегородити шлях на Південнобережжя кочівникам. А в південно-західній частині півострова оборонні споруди були утворені самою природою — неприступні, зручні для спостереження і оборони столові гори, які вивищувалися на сотні метрів над благодатними долинами, що їх оточували.

На вершинах цих гір Візантія ставила свої гарнізони, щоб спостерігати за степом і долинами річок, а в разі небезпеки затримувати ворогів. Під захист цих укріплень стали стікатися жителі довколишніх долин, і вже до VII—VIII століть тут, на великих торговельних шляхах, з`явилися розвинені середньовічні міста з феодальними цитаделями. Оскільки всім бажаючим притулитися поближче до неприступних гірських фортець місця не вистачало, стали вирубувати житла в легкому для обробки вапняку.

На той час більшість населення Таврики вже сповідувало християнство. А до середини VIII століття починається нова сторінка печерних міст — сюди масово приїздять монахи-біженці з центру імперії, яка забороняла монастирі і поклоніння іконам. Тоді ж тут ненадовго розширює свій вплив і Хазарський каганат, який разом з Візантією зазіхав на причорноморські землі. Внаслідок хазарських набігів життя в багатьох печерних містах завмирає, а остаточно більшість із них перестає існувати в середині XIII століття, після походів племен печенігів, половців і татаро-монголів.

Гірське гніздо

Могутній вапняковий останець Мангуп здіймається на 630 метрів над рівнем моря, як острів, серед Ай-Тодорської, Джан-Дере і Каралезької долин. Сповите легендами і пам`яттю про древньохристиянське князівство — державу Феодоро («Дар Божий»), Мангупське плато закінчується крутими скелястими урвищами, які досягають по вертикалі до ста метрів. Північний схил перетинають глибокі яри Капу-Дере (Ворота), Гамаль-Дере (Баня) і Табан-Дере (Шкіра). В їх верхів'ї — потужна оборонна стіна з баштами. Східний відріг називають Тешклі-Бурун (Дірявий мис), за яким Еллі-Бурун (Вітряний), Чуфут-Чоагран-Бурун (Заклик у іудеїв) і Чамни-Бурун (Сосновий мис). Тут вас вразять заглиблена в каміння колія стародавньої колісної дороги, вирубні печерні каземати, споруди для зберігання води, винограду, склепи для погребіння, молільні, цитаделі, дозірні башти, штучні печери і підземні тюрми, базиліки, печерний кафедральний собор Судилища, храм Трьох Вершників, фрески XIII—XIV століття, висічені колони і підніжки, сходинки, вікна, олтарі, жертовники, іконостаси. А ще залишки княжого палацу, інших християнських храмів і монастирів XII—XIV віків та мальовничих споруд, оборонних стін, мереживо цілих ланцюгів печер, з`єднаних драбинками, переходами, балконами...

Одна зі старіших споруд Мангупа — монументальний храм-базиліка святих Костянтина і Єлени, де знайдено мармурову плиту зі знаком родичання візантійських імператорів із гербом Палеологів, «від крові яких походили місцеві царі». Найцікавіша для туристів печерна церква Мангупа розташована над головною дорогою до східних воріт.

Фортеця Мангуп захищалася стінами і вежами, що утворювали могутній гірський оборонний комплекс. Як ніде вдало, природні умови поєднувалися тут з рукотворними укріпленнями. Після невдалого походу князя Ігоря на Константинополь Візантія бере князівство під свій захист. Та імперія слабла. Манускрипт розповідає про зустріч у 962 році послів готського князя з київським, який прийняв і затвердив протекторат над цим краєм. Але після перемоги імператора Цимісхія над князем Святославом ця місцина — знову під владою Константинополя. Найбільшого розквіту князівство і місто, яке найвище за всіх на півострові здійнялося до хмар, досягло в XIV—XV століттях, коли ослабла татаро-монгольська Золота Орда. Тодішні письмові джерела свідчать, що, оточені звідусюди татарами і генуезцями, феодорити звели нові і реконструювали старі укріплення, посилили цитадель, добудували княжий палац і вийшли до моря, заснувавши цитадель Каламіту в районі нинішнього Інкермана. На деякий час Феодоро отримало у власність і Балаклаву. Сьогодні про ті часи розповідають лише книги, археологи, історики, екскурсоводи і руїни печерного міста, мешканці якого жили з молитвою, працювали і мужньо боролися з нападниками.

Руїни

Останнє печерне місто Мангуп загинуло через 22 роки після завоювання Константинополя і ліквідації Візантії турками-османами, у 1475 році — по тривалій боротьбі з їхніми військами, які за короткий час завоювали півострів повністю.

31 травня 1475 року османська держава, проковтнувши Візантійську і Трапезундську імперії, висадила десант під Кафою (Феодосією). Місто капітулювало на шостий день облоги. Турки і татарські феодали брали одна за одною генуезькі фортеці на узбережжі, доки в липні не підійшли до Мангупа. 40-тисячне турецьке військо навіть з легкими і облоговими гарматами, які нападники зняли з кораблів, сходу взяти столицю Феодоро не змогло. Облога Мангупа тривала майже півроку.

Згідно з турецькими джерелами, османи взяли неприступну фортецю голодом і хитрістю: вони удали, що відступають, виманили жителів у засідку і знищили. Польський посол до турецького хана Броневський через два століття писав: «... два замки, збудовані на високій і широкій скелі, дорогоцінні грецькі храми і споруди, кілька струмків, що стікають зі скелі, чистих і дивних... після підкорення турками вигоріли майже вщент... Ось чому і немає вже нічого привабливого, крім верхнього замку з чудовими воротами, прикрашеними грецькими написами і багатим мармуром, і високої кам`яниці, в якій за варварською самовитістю ханів іноді тримають московських послів, з якими жорстоко поводяться».

Турецький мандрівник Евлія Челебі занотував: «Завоював твердиню ... Гедик Ахмед-паша, який сім разів ходив у похід на цю цитадель і на восьмий раз, поклавши 7 тисяч яничарів, узяв її... Поклав стільки воїнів, що через це сам впав від державного гніву. Тому цю фортецю і назвали Мангуп — Злощасна».

Розправа з переможеними була жорстокою. На плато Мангупа під час розкопок базиліки виявили гробниці, вщерть завалені порубаними скелетами. Один з останніх православних князів цих місць Костянтин пішов звідси приймати постриг у Русь. А останню княжу сім`ю Феодоро турки згноїли в тюрмах Константинополя-Стамбула. Князя Олександра і всіх його родичів-чоловіків стратили. Жінки потрапили в гарем султана. Залишили лише заручника — маленького сина князя. Так загинуло останнє християнське вільне місто в Криму, де турки поставили свій гарнізон. Цією подією завершилося турецьке завоювання території Криму, три століття підвладної Османській імперії. Мангуп збезлюдів. Та хто лишився живим, той і в оточенні турок і татар знайшов сили і мужність втримати християнську віру. Навіть тоді князівство Феодоро зуміло зберегти самостійність і християнські традиції, об`єднало у своїх кордонах більшість християнського населення півострова, прийняло естафету Херсонеса, зруйнованого ордами татарського мурзи Едигея, і стало християнським центром Тавриди.

Пам`ять

Останні жителі Мангупа залишили його майже двісті років тому, триста літ розтягуючи священне каміння руїн для своїх буденних господарських справ. Так загинуло чимало вишуканих споруд середньовіччя. Нині тут постійно наші й закордонні подорожні з Австрії, Англії, Німеччини, Швейцарії, студенти-археологи з Польщі й Голландії, скаутські та пластунські групи зі Львова, Канади, Франції, США...

Це місце паломництва багатьох православних молодіжних організацій з усіх куточків світу. Вже багато років тут незмінна дислокація завжди щедрих на коштовності археологічних розкопок під керівництвом професора Таврійського національного університету Олександра Герцена. Вони рятують для науки те, що лишилося. Кілька зим тому неподалік від двоповерхової цитаделі князів Феодоро, монастиря, що включає в себе кілька зв`язаних між собою печерних і наземних приміщень, обвалився добрячий шмат кінцевої частини мису Дірявого, оголивши середньовічні християнські поховання. В південному монастирі у великому гроті Мангупа є одноапсидний печерний храм XV століття зі ще збереженими фресковими зображеннями Ісуса Христа і Святителів — Іоанна Предтечі, Спаса Нерукотворного, Пресвятої Богородиці, Архангела Гавриїла, Архістратига Михаїла в одязі воїна. А ось базиліку, засновану в VI столітті, вже сплюжили сучасні варвари-туристи, стерли фрески в печерному монастирі на південному схилі гори, обмалювали «автографами» скелі й ворота цитаделі. Древня пам`ятка поволі перетворюється на занедбане звалище. Унікальна історична реліквія, місце загибелі наших предків перестає бути священним. А ще мріємо, що «турбізнес у Криму, заснований на різноманітних формах його організації, може і має відіграти одну з основних ролей у розвитку економіки автономії». Щоб це збулося, варто не втрачати почуття відповідальності за збереження цієї воістину безцінної перлини туризму, навчитися належно зберігати її, доки не втратили. Адже саме на цих скелястих вершинах особливо відчутні подих віків, дотик до минулого та близькість до витоків історії людства...

...Тут вічні вітри. Мені час на маршрутку, що відвозить подорожніх від озера до станції Сірень. Не забути б набрати в баклажку гірської джерельної води і вже спускатися нижче хмар, щоб обов`язково повернутися в ці манливі місця ще не раз. Недарма вражений Мангупом професор-мандрівник англієць Едвард Кларк ще два століття тому написав: «Ніщо в будь-якій частині Європи не перевершить жахливої величності цього місця».

Віктор ХОМЕНКО.

Крим.

Світ уцілів, бо сміятися вмів

— головний девіз фестивалю гумору в Габрово

У травні цього року в Габрово (Болгарія) відбувся 16-й Міжнародний фестиваль сатири й гумору Габрово-2003. Знаменно, що фестиваль проходив у рік, коли всесвітньо відомому Будинку сатири і гумору виповнилося 30 років.

Урочистості почалися рановранці 17 травня молебнем за благополуччя міста в храмі Успіння Пресвятої Богородиці. Слідом за національним дитячим фестивалем «Малкіят смехурко» численні гості фестивалю взяли участь у «Веселій метушні» перед Будинком сатири і гумору, де відбувалася церемонія відкриття Міжнародного бієнале сатири і гумору в мистецтві. Під веселу музику та оплески знову відрізали хвіст славетній габровській кішці.

Головний приз фестивалю — статуетку «Золотий Езоп» — присудили художникам з Південної Кореї Кумнаму Беку. Заохочувальною нагородою відзначили і нашого співвітчизника з Запоріжжя, карикатуриста Віктора Богданова.

А потім були дитячий мінікарнавал, парад духових оркестрів, карнавальний хід «Габровський гумор — жива вода», концерт, ілюмінація й дискотеки.

Серед численних гостей фестивалю можна було зустріти чимало різних цікавих людей. Був серед них і нинішній президент Болгарії Георгій Прванов.

У галасливий юрбі давав інтерв'ю журналістам відомий болгарський карикатурист Іван Кутузов, відзначений на бієнале нагородою «Планета Габрово» за кращий твір на габровську тематику. Нагорода являла собою статуетку і диплом. «Я вже звик харчуватися статуетками і закушувати їх дипломами», — усміхаючись, казав митець журналістам.

Душею фестивалю воістину була директор Будинку сатири й гумору **Тетяна Цанкова (на знімку)**, світла усмішка якої так гармонувала зі святом гумору. З нею ми і поговорили по щирості з кавою з однієї спільної габровської чашки (вона складається з двох половинок із зображенням знаменитого габровського безхвостого кота).

— Директором Будинку сатири і гумору я стала в 1993 році, а до цього була науковим співробітником, етнографом, збирала анекдоти.

— Як ви ставитесь до гумору й сатири?

— Серйозно! Для того щоб по-справжньому розуміти гумор і сатиру, треба витрачати великі інтелектуальні зусилля. Гумор — справа не проста і не легка. Найкраща реакція на зло — це усмішка. На усмішку ніхто не відповість зброєю. В нас у Болгарії кажуть: «Усміхнене обличчя стрілу не пустить».

— Як дивляться близькі на ваше покликання і чи накладає воно відбиток на ваше особисте життя?

— Чоловік постійно нагадує, що я — директор Будинку гумору, але не директор удома. Близькі бачать мене в моменти невпевненості, знають мої муки, підтримують. А ще краще сказати, не заважають.

— Над чим ви смієтеся в житті?

— Над усім смішним. Кожен член колективу Будинку сатири й гумору повинен мати почуття гумору. Навіть президент Болгарії, коли побував на відкритті Міжнародного гумористичного бієнале, оцінив гідно наше почуття гумору. Він сказав: «Для Габрово гумор — це конвертована валюта».

Людмила МУЗИКА,
Володимир КАЗАНЕВСЬКИЙ.
Київ—Габрово—Київ.

Військова база оптової торгівлі

РЕПОРТАЖІ ОДЕСЬКИХ ДЖЕНТЛЬМЕНІВ

Кор.: Останнім часом на керівництво наших збройних сил у пресі ринула ціла лавина критики. На нашу думку, ці закиди не зовсім справедливі. Надто щодо розпродажу військового майна. Як нам стало відомо, у цій справі врешті-решт наведено порядок...

Вивіска: «Військова база. Торгівля оптом і врозріб».

Нібито військовий склад. Біля входу генерал.

Кор.: Ми розмовляємо із завідувачем військової бази. Пане генерале, скажіть, будь ласка, які завдання поставило командування перед вашою базою... даруйте, вашим підрозділом?

Генерал: Доповідаю. Раніше у нас в армії як було? Тягли всі, кому не ліньки, продавали направо і наліво. Загалом, дикість якась!

Кор.: А тепер?

Генерал: Тепер — усе інакше. Доповідаю! За наказом головного командування відтепер кожний військовослужбовець залежно від звання, посади і вислуги років може винести з території бази і продати строго лімітовану кількість військового майна.

Кор.: Себто як?

Генерал: Доповідаю! Ну ось ти, скажімо, генерал-майор...

Кор.: Я?!

Генерал: Ну, гаразд, просто майор... (розгортає теку, читає). От, значить... тобі за місяць за званням і вислугою років належить продати дві гаубиці... Прийшов до мене, написав рапорт на моє ім'я, отримав дві свої гаубиці, вийшов на дорогу — продав. Загалом, усе чітко, по-военному, як і належить у наших збройних силах.

Кор.: Ну-у... Надзвичайно!

Мал. Олександра МОНАСТИРСЬКОГО.

Чути характерне шипіння.

Генерал: Лягай!

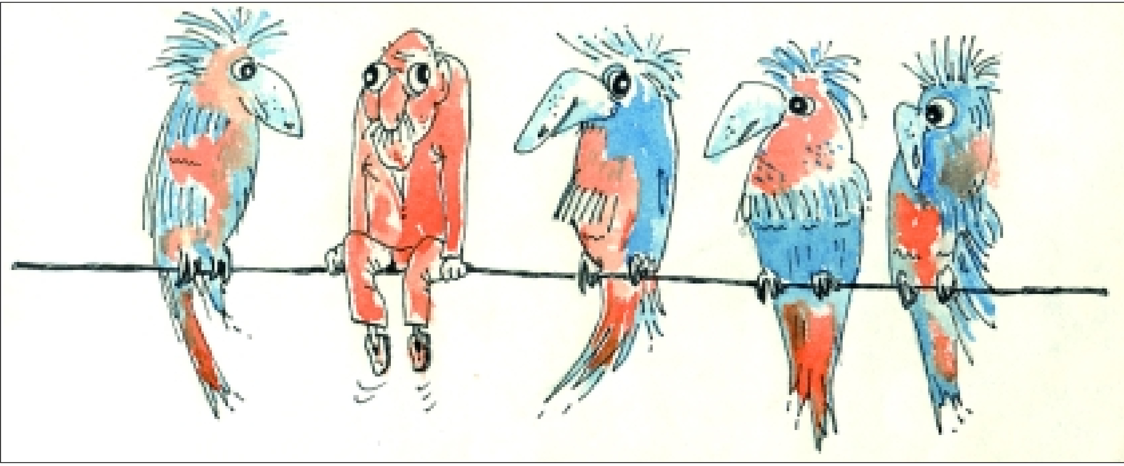
Обидва падають. Чути вибух. Дим, пил. Вони встають, обтрушуючи із себе землю і сміття.

Кор.: Це що — навчання?!

Генерал: Та ні! Це наш прапорщик, козел, за старою звичкою ящик з гранатами через паркан перекинув...

Публікацію підготував
Георгій ВОРОТНЮК.
Одеса.

СІМ МІШКІВ ГРЕЧАНОЇ ВОВНИ

Мал. Михайла САЧКА.

Соціальна політика

У Банановому Маразмадорі знову підвищили мінімальні зарплати. Тепер щомісячний мінімальний дохід кожного олігарха становитиме не менш як 200 тисяч доларів.

Дикий азарт

Шакали Бананового Маразмадору так захопилися перевиборною гонкою, що навіть перестали вдавати із себе беззахисних, ніжних ягнят.

Завдали клопоту

Банановий Маразмадор зібрався йти до Європи. Почувши цю новину, Європа не на жарт занепокоїлася — куди ж їй тікати від Бананового Маразмадору?

Маразм

Ті, хто зруйнував економіку, пограбував народ, задушив свободу слова та розвів бардак, неабияк стурбовані: якийсь там журналіст спотворює імідж їхньої чудової демократичної держави.

Сміх та й годі

У Кизяківській губернії немає жодної кімнати сміху. Та й навіщо вона там, якщо в місцевій держадміністрації що не кабінет, то кімната сміху.

Фантомні мафіозі

Серед мафіозі Бананового Маразмадору страшенний переполох. Оскільки нещодавно було заявлено, що мафії у Банановому Маразмадорі немає, отже, міркують мафіозі, їх самих у природі також не існує! Але якщо їх не існує, то як у такому разі вони паразитуватимуть, запливатимуть жиром, отримуватимуть ордени та податкові пільги і взагалі — керуватимуть країною?

Попередження

Не живи — помреш!

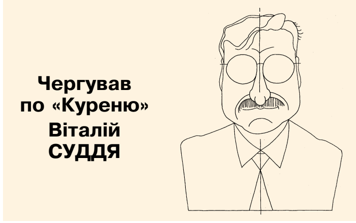
Справжнє свято

День Конституції у Банановому Маразмадорі оголошено неробочим днем. Щоб позбавити держчиновників можливості хоча б цього дня плювати на права громадян.

Олександр ПЕРЛЮК.

Оголошення

Мінздрав попереджає керівництво країни: риба гниє з голови...

ЦЬОГО ДНЯ

■ 1783 р. У Криму засновано військово-морський пункт Ахтіар. З 1784-го — порт і фортеця Севастополь.

■ 1914 р. Народився поет Микола Упеник.

■ 1921 р. ВУЦВК затвердив положення про Всеукраїнську академію наук (ВУАН).

■ 1928 р. Народився Ернесто Че Гевара, латиноамериканський революціонер.

■ 1941 р. Опубліковано заяву ТАРС про провокаційність чуток щодо можливої війни між СРСР та Німеччиною.

■ 1962 р. Не стало композитора Михайла Вериківського.

АСТРОЛОГІЧНИЙ ПРОГНОЗ

на 16—22 червня 2003 року

Особливе красномовство і переконливість допоможуть вам вирішити багато проблем. Час романтичних зустрічей і знайомств.

ОВЕН. Якщо прагнете закріпити свій успіх у романтичних стосунках, то варто скористатися цим тижнем і якнайбільше спілкуватися з коханою людиною. Ви випромінюватиме шарм і чарівливість. Наприкінці тижня влаштуйте дітям свято.

ТЕЛЕЦЬ. Ви отримаєте приємну звістку від батьків або начальства про успішне розв'язання ваших фінансових питань. Можливе підписання вигідного договору про купівлю-продаж нерухомості або купівля дорогих предметів для дому.

БЛИЗНЯТА. Ви будете чарівні, і все, що б ви не сказали, сприйматиметься позитивно. Завдяки своїй привабливості й шарму можете багато чого домогтися, спілкуючись з оточуючими. Імовірне приємне знайомство.

РАК. Більшість ваших контактів, зустрічей або подорожей принесуть користь, а в деяких випадках навіть реальну матеріальну вигоду. Якщо ви планували дорогу подорож, то цього тижня можуть з'явитися гроші для її здійснення.

ЛЕВ. Ваша активність і заповзятливість можуть принести нові перспективи і можливості. На вас чекають цікаві контакти або навіть знайомства з іноземцями. Проблеми можливі у стосунках із чоловіком (дружиною) і партнерами.

ДІВА. Використайте цей тиждень для того, щоб на самоті поміркувати про можливі варіанти отримання доходу від свого нинішнього бізнесу або від відкриття нового. На вихідні хоча б годину присвятіть батькам.

ТЕРЕЗИ. Стосунки, що зав'язалися з людьми здалеку або іноземцями, можуть перерости в дружні. Корисна інформація допоможе вам об'єднати однодумців або друзів у неофіційний клуб. Імовірні складності у стосунках з дітьми.

СКОРПІОН. Можете отримати матеріальну підтримку або від батьків, або від начальства. Обговоріть з персоналом поточні завдання — це допоможе вдало їх вирішити і зміцнити своє службове становище. Протягом цього тижня сприятливо провести курс оздоровчих процедур.

СТРІЛЕЦЬ. Ви можете зміцнити авторитет і навіть набути визнання, завдяки своїм знанням і можливостям вчасно отримувати потрібну інформацію. Вдалий час для проведення реклами і організації виставки за кордоном. Вихідні проведіть з дітьми або коханою людиною.

КОЗЕРІГ. Можливо, ви нарешті знайдете кошти для того, щоб або зайнятися власним здоров'ям, або розпочати в домі ремонт. Якщо мали намір провести нескладні косметичні операції, то можете сплaнувати їх на цей тиждень.

ВОДОЛІЙ. На вас чекають цікаві зустрічі або знайомства, які переростуть у романтичні стосунки, якщо того побажаєте. Через об'єктивні обставини можете на деякий час розлучитися з чоловіком або партнером по бізнесу.

РИБИ. Цей тиждень сприятливий для того, щоб остаточно з'ясувати коло своїх безпосередніх службових обов'язків. Якщо буде потреба, оформте все документально. Можливо, вам доведеться витратитися на купівлю прикрас для дому.

НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР

Не хвалися травою, а хвалися сіном

15 червня — Трійця, Зелена неділя, зелені, клечані або троєцькі святки. Трійця, як і Великдень, не тримається числа і відзначається на сьому після нього неділю. Першого після Трійці тижня починається Петрівка і триває до 12 липня.

16 червня — Луки. Південний вітер — для яровини добре, а коли з північного заходу — на сльотаве літо. Якщо йде дощ, то вродять гриби.

17 червня — Митрофана. Сіють гречку й льон.

Прикмети червня

■ Вранці чути безперервний грім — надвечір піде дощ з градом.

■ Глухий грім — на тихий дощ, голосний — на зливу.

■ Місяць у кружку несе воду в ріжку. Якщо у молодика круті роги, то на негоду, а положисті — на погожу днину.

■ Хмара змінює колір — зміниться й погода.

■ Рясно цвіте малина — на тепле літо.

Голос України

Редактор номера Віталій СУДДЯ.

Редколегія: Леонід БРОВЧЕНКО, Анатолій ГОРЛОВ, Сергій ДЕМСЬКИЙ, Віталій ЖЕЖЕРА, Іван ІЛЛЯШ, Світлана ПИСАРЕНКО, Віталій СУДДЯ.

Головний редактор Анатолій ГОРЛОВ.

▸ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
▸ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
▸ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
▸ Рукописів не повертаємо.
▸ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.
▸ При використанні наших публікацій посилання на «Голос України» обов'язкове.
(р) Платні матеріали.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання—КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Ціна договірна

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.

Передплатні індекси: для індивідуальних передплатників — 40224, для підприємств і організацій — 60955.
Загальний тираж 159000.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Фотоформи виготовлено в КЦ редакції газети «Голос України»
Зам. 0311107. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 454-84-92; телефакс — 234-72-54; відділ реклами — 449-72-53, 454-81-34, 454-81-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: mail@golos.com.ua — загальний
reklama@golos.com.ua — відділ реклами
let@golos.com.ua — відділ листів
foto@golos.com.ua — відділ ілюстрацій
Internet: http://uamedia.visti.net/golos

Передплата на газету «Голос України» (on-line) за адресою: www.dnepropochta.dp.ua; www.presa.ua

При підготовці матеріалів використовується інформаційно-пошукова система Верховної Ради України «Законодавство»

